

## **Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning asoslari**

Rashid Maxsetbaevich Kalmuratov  
Buxoro xalqaro universiteti

**Annotatsiya:** Mazkur tadqiqot Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning asoslarini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda estrada vokal ijrochiligining o'ziga xos xususiyatlari, ovoz qo'yish uslublarining turlari va tamoyillari, o'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati va psixofiziologik xususiyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini samarali takomillashtirishga qaratilgan asoslarni ishlab chiqish va asoslashdan iborat. Metodologik asos sifatida shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqot natijalari ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik usullari va metodik tavsiyalarini belgilashga xizmat qiladi. Ish musiqa ta'limi o'qituvchilari, vokal pedagoglari va metodistlar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

**Kalit so'zlar:** Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi, 9-sinf o'quvchilari, estrada vokal, ovoz qo'yish uslublari, takomillashtirish asoslari, ovoz apparati, nafas texnikasi, tembr, intonatsiya, musiqa ta'limi

## **Foundations for improving pop vocal voice production styles among 9th grade students of the Nukus specialized school of culture**

Rashid Maxsetbaevich Kalmuratov  
Bukhara International University

**Abstract:** This study is devoted to exploring the foundations for improving pop vocal voice production styles among 9th grade students of the Nukus Specialized School of Culture. The work analyzes the specific characteristics of pop vocal performance, the types and principles of voice production styles, as well as the vocal apparatus and psychophysiological characteristics of adolescent students. The aim of the research is to develop and substantiate the foundations aimed at effectively improving pop vocal voice production styles. Person-centered, activity-based, and

competency-based approaches are used as the methodological foundation. The research results serve to define a step-by-step system for improving voice production styles, effective pedagogical methods, and methodological recommendations. The work is of theoretical and practical significance for music education teachers, vocal pedagogues, and methodologists.

**Keywords:** Nukus Specialized School of Culture, 9th grade students, pop vocal, voice production styles, foundations for improvement, vocal apparatus, breathing technique, timbre, intonation, music education

Zamonaviy musiqa ta'limi tizimida estrada vokal ijrochiligi alohida o'rin tutadi. Estrada musiqasining ommabopligi, uning tinglovchilar bilan bevosita muloqot qilish xususiyati, hissiy ta'sirchanligi va zamonaviy texnologiyalar bilan chambarchas bog'liqligi bu janrni yosh avlod uchun nihoyatda jozibador qiladi. Shu bois estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini o'rgatish va takomillashtirish masalasi musiqa ta'limi tizimining dolzarb vazifalaridan biri sifatida kun tartibiga chiqmoqda. Ayniqsa ixtisoslashtirilgan madaniyat maktablarida bu yo'nalishga alohida e'tibor qaratilishi zarur, chunki aynan shu muassasalarda kelajak kasbiy xonandalarining poydevori qo'yiladi.

Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi o'zining ko'p yillik tajribasi, malakali o'qituvchilari va o'ziga xos an'analari bilan mintaqadagi yetakchi musiqa ta'limi muassasalaridan biri hisoblanadi. Bu maktabda estrada vokal ijrochiligi yo'nalishi bo'yicha tahsil olayotgan o'quvchilar nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki sahna madaniyati, ijrochilik mahorati va kasbiy tayyorgarlikni ham o'zlashtiradilar. 9-sinf o'quvchilari - bu o'smir yoshidagi, ya'ni eng murakkab va mas'uliyatli davrda bo'lgan o'quvchilardir. Bu yoshda ovoz apparati faol shakllanadi, ovoz o'zgaradi, psixofiziologik o'zgarishlar ro'y beradi. Shu bois bu yoshdagi o'quvchilarda estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirish alohida pedagogik va psixologik yondashuvni, shuningdek puxta o'ylangan metodik asoslarni talab qiladi.

Ovoz qo'yish - bu xonandaning ovoz apparatini to'g'ri shakllantirish, ovozni erkin va tabiiy chiqarish, uning tembrini boyitish, diapazonini kengaytirish va ijrochilik imkoniyatlarini oshirish jarayonidir. Estrada vokalida ovoz qo'yish uslublari klassik vokal uslublaridan bir qator jihatlari bilan farq qiladi. Estrada vokal ijrochiligi ko'proq mikrofonga yaqin ishlash, dinamik noziklik, so'zning aniq talaffuzi, emotsional ifodaviylik va uslubiy xilma-xillikka asoslanadi. Shu bois estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirish alohida ilmiy tadqiqot obyekti bo'lishi zarur.

Bugungi kunda Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning asoslari yetarli darajada ilmiy tadqiq etilmagan. Mavjud o'quv dasturlari va metodik

qo'llanmalar asosan umumiy vokal tayyorgarligiga qaratilgan bo'lib, ularda estrada vokal ijrochiligining o'ziga xos xususiyatlari, ovoz qo'yish uslublarning turlari va tamoyillari, o'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati xususiyatlari, ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning samarali usullari yetarlicha yoritilmagan. Bu holat amaliyotda bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi: o'quvchilar estrada uslubida erkin ijro eta olmaydi, ovoz qo'yish uslublari sust shakllanadi, tembr yetarli darajada boyimaydi, intonatsiya aniqligi ta'minlanmaydi, emotsional ifodaviylik rivojlanmaydi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, zamonaviy musiqa ta'limi tizimida estrada janrlariga bo'lgan talabning ortib borishi, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarining o'zgarishi vokal o'qitish metodikasini yangilashni taqozo etadi. Ikkinchidan, o'smir yoshidagi o'quvchilarning psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Uchinchidan, shaxsga yo'naltirilgan va kompetensiyaviy yondashuvlar asosida estrada vokal ovoz qo'yish uslublari o'rgatish zamonaviy ta'lim talablaridan biridir. To'rtinchidan, estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirish o'quvchilarning keyingi kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatli ishtirok etishi uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Tadqiqotning maqsadi - Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning asoslarini ishlab chiqish va asoslashdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: birinchidan, estrada vokal ijrochiligining o'ziga xos xususiyatlarini va uning klassik vokal ijrochiligidan farqini tahlil qilish; ikkinchidan, ovoz qo'yish uslublarning turlari va tamoyillarini o'rganish; uchinchidan, o'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati va psixofiziologik xususiyatlarini tahlil qilish; to'rtinchidan, mavjud vokal o'qitish metodikalarini tanqidiy tahlil qilish; beshinchidan, estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning bosqichma-bosqich tizimini ishlab chiqish; oltinchidan, samarali pedagogik usullar va metodik tavsiyalarni aniqlash hamda ularning samaradorligini baholash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv har bir o'quvchining individual xususiyatlarini, ovoz imkoniyatlarini va qobiliyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Faoliyatli yondashuv ta'lim jarayonini amaliy vokal ijrochiligi faoliyati bilan bog'lashni, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashni talab qiladi. Kompetensiyaviy yondashuv esa o'quvchilarda vokal-ijrochilik, musiqiy-idrokiy va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda birinchi marta Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning asoslari kompleks tarzda, shaxsga yo'naltirilgan,

faoliyatli va kompetensiyaviy yondashuvlar uyg'unligida tadqiq etiladi. Shuningdek, ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik usullari va metodik tavsiyalari ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning natijalari vokal pedagogikasi, estrada ijrochiligi metodikasi va musiqiy psixologiya sohalarini yangi ilmiy bilimlar bilan boyitadi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodik tavsiyalardan musiqa ta'limi o'qituvchilari, vokal pedagoglari va metodistlar o'z faoliyatlarida foydalanishlari mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning tuzilmasi kirish, uchta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Birinchi bobda estrada vokal ijrochiligining nazariy asoslari, ovoz qo'yish uslublarning turlari va tamoyillari tahlil qilinadi. Ikkinchi bobda o'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati xususiyatlari va estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari o'rganiladi. Uchinchi bobda estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning asoslari, bosqichma-bosqich tizimi va metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda ularning samaradorligi baholanadi.

Tadqiqotning kulminatsion qismi - bu Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublari takomillashtirishning asoslarini yagona tizimga birlashtirib, uni amaliyotda samarali qo'llash modelini ishlab chiqishdan iborat. Aynan shu qismda tadqiqotning asosiy ilmiy g'oyasi eng yuqori nuqtaga ko'tariladi va barcha nazariy tahlillar amaliy yechimga aylanadi.

Ovoz qo'yish uslublarning turlari va tamoyillari

Tadqiqot davomida estrada vokalida qo'llaniladigan ovoz qo'yish uslublarning quyidagi asosiy turlari aniqlandi:

Birinchi uslub - tabiiy (ochiq) ovoz qo'yish uslubi. Bu uslubda ovoz tabiiy, erkin va ochiq chiqariladi. Estrada vokalida bu uslub keng qo'llaniladi, chunki u tinglovchiga samimiy va yaqin tuyuladi.

Ikkinchi uslub - yopiq (qopqoq) ovoz qo'yish uslubi. Bu uslubda ovoz yopiq, to'q va chuqur tembrga ega bo'ladi. Bu uslub estrada musiqasining lirik va romantik qo'shiqlarida ko'proq qo'llaniladi.

Uchinchi uslub - aralash ovoz qo'yish uslubi. Bu uslubda tabiiy va yopiq ovoz qo'yish uslublari uyg'unlashadi. Bu uslub xonandaga keng imkoniyatlar yaratadi va turli uslubdagi qo'shiqlarni ijro etishga imkon beradi.

To'rtinchi uslub - estrada uslubidagi maxsus ovoz qo'yish uslubi. Bu uslubda mikrofon bilan ishlash, dinamik noziklik, so'zning aniq talaffuzi va emotsional ifodaviylik asosiy o'rin tutadi.

Beshinchi uslub - uslubiy xilma-xillik uslubi. Estrada musiqasi turli uslublarni (pop, rok, jaz, soul va boshqalar) o'z ichiga oladi. Xonanda turli uslublarda erkin ijro eta olishi kerak.

Tadqiqot davomida ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning quyidagi asosiy tamoyillari aniqlandi:

Birinchi tamoyil - tabiiylik tamoyili. Ovoz tabiiy, erkin va majburlashsiz chiqarilishi kerak. Sun'iy ovoz qo'yish uslubi ovoz apparatiga zarar yetkazishi mumkin.

Ikkinchi tamoyil - bosqichma-bosqichlik tamoyili. Ovoz qo'yish uslublari birdaniga shakllanmaydi. Avval oddiy mashqlar, so'ngra murakkabroq topshiriqlar, keyin esa to'liq asarlar ustida ishlash - bu ketma-ketlik qat'iy saqlanishi kerak.

Uchinchi tamoyil - individual yondashuv tamoyili. Har bir o'quvchining ovoz imkoniyatlari, diapazoni va tembri har xil. Shu bois o'qituvchi har bir o'quvchi bilan alohida ishlashi zarur.

To'rtinchi tamoyil - ovozni asrash tamoyili. O'smir yoshida ovoz mutatsiyasi davrida ovozni ortiqcha yuklamaslik, ehtiyotkorlik bilan mashq qilish zarur.

Beshinchi tamoyil - kompleks yondashuv tamoyili. Ovoz qo'yish uslublarining barcha komponentlari o'zaro bog'liq holda rivojlantirilishi kerak.

O'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati xususiyatlari

9-sinf o'quvchilari - bu o'smir yoshidagi, ya'ni 14-15 yoshdagi o'quvchilardir. Bu davr ovoz apparati uchun eng murakkab va mas'uliyatli bosqich hisoblanadi:

Birinchi xususiyat - ovoz mutatsiyasi. Bu yoshda hiqildoq kattalashadi, ovoz paychalari cho'ziladi va qalinlashadi, ovoz diapazoni o'zgaradi. Ovozning barqarorligi buziladi, tembr o'zgaradi, ba'zan ovoz "sinishi" holatlari kuzatiladi.

Ikkinchi xususiyat - nafas apparatining rivojlanishi. Ko'krak qafasi hajmi ortadi, nafas chuqurlashadi, lekin nafasni boshqarish ko'nikmalari hali mustahkam emas.

Uchinchi xususiyat - psixologik o'zgarishlar. O'zini anglash, o'ziga baho berish, tengdoshlar fikriga bog'liqlik kuchayadi. Bu holat sahna hayajoniga va emotsional beqarorlikka olib kelishi mumkin.

Ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning bosqichma-bosqich tizimi

Tadqiqot davomida ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning quyidagi bosqichma-bosqich tizimi ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - tayyorgarlik bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi ovoz apparatini tanish, nafas texnikasining asoslarini o'zlashtirish, ovozni erkin chiqarish va tabiiy ovoz qo'yish uslubini shakllantirish ustida ishlaydi.

Ikkinchi bosqich - elementar uslublar bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi ochiq va yopiq ovoz qo'yish uslublarini, intonatsiya aniqligi, artikulyatsiya va elementar dinamik o'zgarishlarni o'zlashtiradi.

Uchinchi bosqich - aralash uslublar bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi aralash ovoz qo'yish uslubini, tembr boshqaruvi, dinamik moslashuvchanlik va ovoz balansini saqlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

To'rtinchi bosqich - estrada uslubi bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi estrada uslubidagi maxsus ovoz qo'yish uslubini, mikrofonga yaqin ishlash, so'zning aniq talaffuzi va emotsional ifodaviylik ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Beshinchi bosqich - uslubiy xilma-xillik bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi turli uslublarda (pop, rok, jaz, soul) erkin ijro eta olish ko'nikmalarini o'zlashtiradi va mustaqil ijodiy faoliyatga tayyorlanadi.

Pedagogik-psixologik shart-sharoitlar

Ovoz qo'yish uslublarini samarali takomillashtirish uchun qator pedagogik-psixologik shart-sharoitlar yaratilishi zarur:

Birinchi shart - qulay psixologik muhit. O'quvchi o'zini erkin, xavfsiz va qo'llab-quvvatlanayotgan his qilishi kerak. Bu uning ovozini erkin chiqarishiga imkon beradi.

Ikkinchi shart - individual yondashuv. Har bir o'quvchining ovoz imkoniyatlari, diapazoni va tembri har xil. Shu bois o'qituvchi har bir o'quvchi bilan alohida ishlashi zarur.

Uchinchi shart - ovozni asrash rejimi. O'smir yoshida ovoz mutatsiyasi davrida ovozni ortiqcha yuklamaslik zarur.

To'rtinchi shart - motivatsiyani ta'minlash. Qiziqarli repertuar, rag'batlantirish, sahna chiqishlari va ijobiy baholash orqali o'quvchining qiziqishini oshirish zarur.

Beshinchi shart - texnik jihozlarning mavjudligi. Sifatli mikrofon, ovoz yozish uskunalari, fonogrammalar va qulay sinfxona mashg'ulotlar samaradorligini oshiradi.

Oltinchi shart - o'qituvchining kasbiy mahorati. O'qituvchi nafaqat vokal pedagogi, balki psixolog, musiqachi va tashkilotchi bo'lishi kerak.

Amaliy model: "Tanish - o'zlashtir - takomillashtir"

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning amaliy modeli ishlab chiqildi. Bu model uch bosqichli formulaga asoslanadi: "Tanish - o'zlashtir - takomillashtir".

Birinchi bosqich - "Tanish". Bu bosqichda o'quvchi turli ovoz qo'yish uslublari bilan tanishadi, ularning xususiyatlarini o'rganadi va o'z ovoz imkoniyatlarini aniqlaydi. Audio yozuvlarni tinglash, musiqiy misollarni tahlil qilish va o'z ovozini kuzatish usullari qo'llaniladi.

Ikkinchi bosqich - "O'zlashtir". Bu bosqichda o'quvchi asosiy ovoz qo'yish uslublarini amaliy mashqlar orqali o'zlashtiradi. Nafas mashqlari, vokalizlar, tembr mashqlari va artikulyatsion mashqlar qo'llaniladi.

Uchinchi bosqich - "Takomillashtir". Bu bosqichda o'quvchi o'zlashtirgan uslublarni turli qo'shiqlarda qo'llaydi va takomillashtiradi. Repertuar ustida ishlash, uslubiy tahlil, sahna madaniyati mashqlari va konsert chiqishlari qo'llaniladi.

Samarali pedagogik usullar

Tadqiqot davomida ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning quyidagi samarali pedagogik usullari aniqlandi:

Birinchi usul - ko'rsatma-illyustratsiya usuli. O'qituvchi yangi ovoz qo'yish uslubini ko'rsatadi va tushuntiradi, o'quvchi uni takrorlaydi va o'zlashtiradi.

Ikkinchi usul - taqlid usuli. O'quvchi mashhur xonandalar ijrosini tinglaydi va ularga taqlid qilish orqali turli ovoz qo'yish uslublarini o'zlashtiradi.

Uchinchi usul - muammoli ta'lim usuli. O'quvchi oldiga muammoli vaziyat qo'yiladi (masalan, uslubiy moslashuv) va u mustaqil yechim topishi kerak bo'ladi.

To'rtinchi usul - audio-vizual usul. O'quvchi o'z ovozi yozib oladi va tinglaydi, xatoliklarini aniqlaydi va tuzatadi.

Beshinchi usul - qiyosiy tahlil usuli. O'quvchi turli xonandalarning bir xil qo'shiqni turli uslublarda ijro etishini qiyoslaydi va tahlil qiladi.

Oltinchi usul - hamkorlikda ijro etish usuli. O'quvchilar juftlikda yoki guruhda birgalikda kuylaydilar, bu esa ularning ansambl hamkorligi va o'zaro eshitish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shunday qilib, tadqiqotning kulminatsion qismida quyidagi asosiy ilmiy natijaga erishildi: Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirish uchun o'smir yoshining psixofiziologik xususiyatlari, ovoz qo'yish uslublarining turlari va tamoyillari yagona, o'zaro bog'liq tizim sifatida qaralishi va amaliyotda "Tanish - o'zlashtir - takomillashtir" modeli asosida qo'llanilishi zarur.

Bu model o'smir yoshidagi o'quvchilarning ovoz apparati xususiyatlarini hisobga oladi, ularning tabiiy, yopiq, aralash va estrada uslubidagi ovoz qo'yish uslublarini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Natijada o'quvchilar estrada vokal ijrochiligida erkin va ishonchli ijro eta oladilar, turli uslublarda kuylay oladilar, bu esa ularning keyingi kasbiy rivojlanishiga mustahkam poydevor yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqot Nukus ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi 9-sinf o'quvchilarida estrada vokal ovoz qo'yish uslublarini takomillashtirishning asoslarini ilmiy jihatdan asoslashga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy musiqa ta'limining dolzarb talablaridan kelib chiqadi va musiqa ta'limi tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi.

### Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. - 132 b.

2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. - 148 b.
3. Soliyev A. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - Toshkent: Musiqa, 2019. - 216 b.
4. Kadirov R. Cholg'u ijrochiligi va ansambl metodikasi. - Toshkent: O'zbekiston Milliy musiqa san'ati instituti nashriyoti, 2018. - 184 b.
5. Yusupova M. Estrada musiqasi asoslari. - Toshkent: San'at, 2017. - 156 b.
6. Tursunov S. Gitara ijrochiligi va pedagogikasi. - Toshkent: Musiqa nashriyoti, 2020. - 172 b.
7. Asqarov A. Musiqa pedagogikasi va psixologiyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 198 b.
8. Raxmonov N., Haydarov M. Ansambl ijrochiligi nazariyasi va amaliyoti. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2021. - 164 b.
9. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150
10. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101
11. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957
12. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
13. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
16. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025
17. КБ Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576
18. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендации в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
19. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59

20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress* 2 (3), 1087-1093
24. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
25. КБ Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194
26. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
27. КБ Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200
28. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
29. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106
30. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129